

**ES bīstamo atkritumu direktīvas 91/689/EEC
specifiskais ieviešanas un finansēšanas plāns**

1. IEVADS	3
2. DIREKTĪVAS PRASĪBAS	3
3. PĀRSTRĀDĀTĀ LATVIJAS POZĪCIJA SARUNĀS.....	4
4. PRAKTISKĀ ATBILSTĪBA, TIESĪBU UN INSTITUCIONĀLĀS SISTĒMAS ATBILSTĪBA, IEVIEŠANAS NEPILNĪBAS	5
4.1. PRAKTISKĀ ATBILSTĪBA	5
4.1. INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA	7
4.3. ATĻAUJAS	9
4.4. PROJEKTI DIREKTĪVAS PILNĪGAI IEVIEŠANAI	10
4.5. LĪDZSVARS STARP NEPIECIEŠAMAJĀM VALSTS UN PRIVĀTĀ SEKTORA INVESTĪCIJĀM	11
4.5.1. <i>Valsts budžets, speciālais budžets un pašvaldību budžets</i>	11
4.4.2. <i>Dīvpusējās sadarbības partneru un citi dāvinājumi</i>	12
5. IEVIEŠANAS STRATĒGIJA	12
5.1. SOCIĀLI EKONOMISKIE UN INSTITUCIONĀLIE FAKTORI	12
5.1.1. <i>Sociāli ekonomiskie faktori</i>	12
5.1.2. <i>Investīcijas vides aizsardzībā</i>	13
5.1.3. <i>Institucionālie faktori</i>	13
5.2. PIEDĀVĀTAIS DIREKTĪVAS PILNAS IEVIEŠANAS SCENĀRIJS UN PIENĒMUMI	14
5.3. PROJEKTU ATLASĒS KRITĒRIJI.....	16
5.4. DAŽĀDU DALĪBNIEKU LOMAS BĪSTAMO ATKRITUMU SEKTORĀ.....	17
5.4.1. <i>Atbildība par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu</i>	17
5.4.2. <i>Atbildība par investīcijām</i>	19
5.5. INSTITUCIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS PLĀNS	20
5.5.1. <i>Reģionālo vides pārvalžu darbinieku apmācība un datu savākšanas sistēmas uzlabošana</i>	20
5.5.2. <i>Atkritumu apsaimniekošanas plāna sagatavošana</i>	20
5.6. PROJEKTU PRIORITIZĒŠANA UN IEVIEŠANA	21
5.7. SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA, SABIEDRĪBAS APZIŅAS LĪMEŅA CELŠANA	21
6. BĪSTAMO ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMAS FINANSĒŠANA	21
6.1. NOVĒRTĒTĀS IEVIEŠANAS IZMAKSAS IZVĒLĒTĀJAM SCENĀRIJAM	21
6.2. IKGADĒJĀS INVESTĪCIJAS, DARBĪBAS UN UZTURĒŠANAS IZMAKSAS PIEDĀVĀTAJĀ IEVIEŠANAS PERIODĀ	23
6.3. FINANŠU AVOTI	24
6.4. MAKSĀTSPĒJAS ANALĪZE NACIONĀLAJĀ, PAŠVALDĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU LĪMENĪ.....	24
6.4.1. <i>Maksātspējas analīze nacionālajā līmenī</i>	24
6.4.2. <i>Maksātspējas analīze māsaimniecības līmenī</i>	25
7. IEVIEŠANAS PLĀNS.....	25
7.1. GALVENIE ETAPI, PIENĒMUMI, RISKI	25
7.1.1. <i>Galvenie etapi</i>	25
7.1.2. <i>Pieņēmumi un riski</i>	27
7.2. ĪSTERMIŅA UN ILGTERMIŅA INICIATĪVAS	28
7.3. PILNAS IEVIEŠANAS LAIKA GRAFIKS	29
7.4. IEVIEŠANAS UZRAUDZĪBA UN MONITORINGS.....	29
7.4.1. <i>Vispārējie pasākumi</i>	29
7.4.2. <i>AR ES Phare un ISPA fondu saistītie pasākumi</i>	31
7.4.3. <i>ES līdzfinansēto projektu uzraudzība un kontrole</i>	32

1. Ievads

Latvijas vispārējais mērķis ir kļūt par pilntiesīgu Eiropas Savienības dalībvalsti. Oficiāli Latvija pieteikumu dalībai ES iesniedza jau 1995. gada beigās. Tādējādi Latvija, ievērojot pakāpeniskuma principu, paredzēja tuvināt Latvijas tiesību aktus ES likumdošanai un standartiem. Viens no visnozīmīgākajiem sektoriem šajās aktivitātēs ir vides aizsardzība un sevišķi bīstamo atkritumu apsaimniekošana.

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanai piešķirta viena no augstākajām prioritātēm "Vides aizsardzības politikas plānā Latvijai", kas apstiprināts Ministru kabinetā 1995. gada 25. aprīlī. Vides aizsardzības politikas plānā norādīts, ka nepieciešama "Vides kvalitātes uzlabošana un ekosistēmu stabilitāte areālos, kur to kvalitāte rada palielinātu risku cilvēku veselībai, un vides kvalitātes pasliktināšanās novēršana pārējā valsts daļā".

ES savu viedokli par Latvijas nostāju sniedza pārstāvju sanāksmē "Par iestāšanos Eiropas Savienībā — Latvija" (2001. gada 21. februāris):

Tā kā Latvijas lūgums nav pietiekami argumentēts un tam nav pievienots ieviešanas plāns, ES mudina Latviju sniegt informāciju par transponēšanu un, neskarot jautājumu par pārejas periodu, atkārtoti izvērtēt lūguma saturu un direktīvas ieviešanas ilgumu, ņemot vērā direktīvā noteiktos dažādos gala termiņus bīstamajiem un nebīstamajiem atkritumiem, kā arī bīstamo atkritumu atbilstošas apsaimniekošanas īpašo nozīmi. Turklāt ES aicina Latviju paātrināt ieviešanas plāna sagatavošanu, iekļaujot tajā informāciju par pasākumiem atkritumu apstrādes nodrošināšanai pirms to apglabāšanas atkritumu poligonos, novēršot kopīgu bīstamo un nebīstamo atkritumu apglabāšanu, kā arī paredzot izgāztuvju slēgšanas un pēcslēgšanas perioda kontroli. Plānu kopā ar ieviešanas grafiku, izmaksu novērtējumu un informāciju par finansēšanas avotiem, kā arī detalizētu lūguma pamatojumu jāiesniedz pārstāvju sanāksmei. Papildus Latvija tiek uzaicināta sniegt informāciju par to, kā paredzēts izvairīties no iespējamās turpmākās atkritumu plūsmas, ieskaitot atkritumu apsaimniekošanu, negatīvās ietekmes uz vidi.

Pēc ES reakcijas tika izstrādāts direktīvas 91/689/EEC specifiskais ieviešanas un finansēšanas plāns (DSIFP).

2. Direktīvas prasības

Direktīvas 1. pants satur definīciju "bīstamie atkritumi". Saskaņā ar šo pantu majsaimniecības atkritumi neietilpst šīs direktīvas darbības sfērā.

2. pants

Ikvienā vietā, kur notiek bīstamo atkritumu novietošana, ir jāveic atkritumu identifikācija un reģistrācija.

Uzņēmumiem, kuri apglabā, pārstrādā, savāc vai transportē atkritumus, ir aizliegts sajaukt dažādu kategoriju atkritumus vai sajaukt bīstamos atkritumus ar nebīstamajiem atkritumiem. Atkritumus drīkst sajaukt ar citiem atkritumiem, vielām

vai materiāliem tikai gadījumos, kad tas notiek saskaņā ar direktīvas 75/442/EEC 4. pantā fiksētajiem noteikumiem, lai nodrošinātu paaugstinātu drošību, noglabājot vai pārstrādājot atkritumus saskaņā ar izsniegto atļauju. Gadījumos, ja atkritumi jau ir sajaukti ar citiem atkritumiem, vielām vai materiāliem, ir jāveic to šķirošana, kur tas ir tehniski un ekonomiski iespējams un nepieciešams, lai nodrošinātu direktīvas 75/442/EEC 4. panta prasību ieviešanu.

3. pantā aprakstīti izņēmuma gadījumi, kad ir nepieciešams iegūt bīstamo atkritumu apsaimniekošanas atļauju. Iestādes un uzņēmumi, kuriem tiek dotas šādas iespējas, ir jāreģistrē kompetentā institūcijā.

4. pants nosaka, ka direktīvas 75/442/EEC 13. pants (par regulārām inspekcijām) un 14. pants (par atkritumu reģistrāciju) tiek attiecināts uz bīstamo atkritumu ražotājiem un visām iestādēm un uzņēmumiem, kuri transportē bīstamos atkritumus. Reģistri, kas attiecas uz direktīvas 75/442/EEC 14. pantu ir jāuzglabā vismaz trīs gadus, izņemot gadījumus, kas attiecas uz bīstamo atkritumu transporta uzņēmumiem, kuriem jā saglabā šī informācija vismaz 12 mēnešus. Pēc kompetento institūciju vai iepriekšējā atkritumu turētāja pieprasījuma jāuzrāda dokumentāli pierādījumi par to, ka atkritumu apsaimniekošanas darbības ir notikušas.

5. pantā pieprasīts, ka atkritumu savākšanas, transportēšanas un pagaidu glabāšanas laikā atkritumi atbilstoši jāiepako un jāmarķē saskaņā ar spēkā esošajiem starptautiskajiem un kopienas standartiem. Bīstamo atkritumu gadījumā inspekcijas, kas saistītas ar savākšanas un transportēšanas operācijām, kas veiktas saskaņā ar direktīvas 75/442/EEC 13. pantu, jāveic īpaši attiecībā uz atkritumu izcelsmi un galamērķi.

Transportējot bīstamos atkritumus, pavaddokumentos ir jānodrošina attiecīga identifikācijas forma.

6. pants nosaka, kā norādīts direktīvas 75/442/EEC 7. pantā, ka kompetentām institūcijām jāizstrādā vai nu atsevišķs, vai arī vispārējā atkritumu apsaimniekošanas plānā iekļauts bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plāns, kā arī jānodrošina šo plānu publiskums.

7. pants nosaka, ka dalībvalstīm ārkārtas situācijā, vai nopietnu draudu gadījumā jāveic visi nepieciešamie pasākumi (kur nepieciešams, pieļaujamas īslaicīgas atkāpes no šīs direktīvas), lai bīstamie atkritumi tiktu apsaimniekoti veidā, kas nerada apdraudējumu iedzīvotājiem vai videi.

Direktīvas 1. pielikumā uzskaitītas vispārējās atkritumu kategorijas atbilstoši atkritumu īpašībām vai aktivitātēm, kurās tie radīti.

Direktīvas 2. pielikumā uzskaitīti atkritumu komponenti, kas padara tos bīstamus pie nosacījuma, ka atkritumiem piemīt 3. pielikumā aprakstītās īpašības.

Direktīvas 3. pielikumā uzskaitītas atkritumu īpašības, kas padara tos par bīstamajiem atkritumiem.

3. Pārstrādātā Latvijas pozīcija sarunās

Tā kā direktīvas noteikumi transponēti Atkritumu apsaimniekošanas likumā un ir norādīts, ka detalizēts ieviešanas un finansēšanas plāns bīstamo atkritumu

apsaimniekošanas infrastruktūras attīstībai, ieskaitot bīstamo atkritumu poligona būvniecību, ir izstrādāts un lūgums pēc pārejas perioda atkritumu pagaidu uzglabāšanai pirms tie tiek noglabāti ir iekļauts nostājā attiecībā uz poligonu direktīvu, Latvija maina savu pozīciju attiecībā uz bīstamo atkritumu direktīvu 91/689/EEC, atsaucot savu lūgumu par pārejas perioda piešķiršanu.

Katru gadu apstiprinot Valsts investīciju programmas (VIP) akceptēto bīstamo atkritumu apsaimniekošanas investīciju programmu, Latvija varēs nodrošināt, ka bīstamie atkritumi tiks apglabāti, nekaitējot cilvēku veselībai, un bez bīstamības videi. Visi galvenie infrastruktūras objekti bīstamo atkritumu iznīcināšanai tiks uzcelti savlaicīgi un darbosies.

Paātrināt programmas ieviešanu nav iespējams. Galvenokārt tas saistīts ar laiku, kas nepieciešams, lai veiktu ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru (publiskā apspriešana, lauku darbi, sagatavoto ziņojumu novērtēšana utt.), ko nosaka attiecīgie nacionālie tiesību akti.

4. Praktiskā atbilstība, tiesību un institucionālās sistēmas atbilstība, ieviešanas nepilnības

4.1. Praktiskā atbilstība

Sākot no 1995. gada Latvijas valdība, sadarbojoties ar ES ekspertiem un Dānijas valdības pārstāvjiem ir izstrādājusi "Nacionālo bīstamo atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju", kas aktualizēta 1999. gadā.

Stratēģijas mērķis ir izveidot videi draudzīgu nacionāla līmeņa bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu saskaņā ar ES prasībām, tādējādi minimizējot bīstamo atkritumu ietekmi uz vidi.

- Pēc pilnīgas izveides sistēma būs ilgtspējīga, tā darbosies saskaņā ar principu "piesārņotājs maksā". Sistēmas funkcionēšana tiks finansēta no līdzekļiem, kurus iekasēs no atkritumu radītājiem par atkritumu pārstrādi un noglabāšanu.
- Sistēma nodrošinās operatīvu informācijas plūsmu par bīstamo atkritumu ģenerāciju, transportēšanu, atkārtotu izmantošanu un noglabāšanu starp atkritumu apsaimniekošanā iesaistītajām institūcijām, kā arī nodrošinās adekvātu un kompetentu lēmumu pieņemšanu un ieviešanas kontroli.
- Sistēmai ir jāveicina tīrāku tehnoloģiju ieviešana ražošanā.

Latvijas bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmai soli pa solim jāievieš visas ES likumdošanas prasības, inkorporējot tās nacionālajā tiesību aktu sistēmā un ieviešot aprakstīto sistēmu. Apsaimniekošanas sistēmai jāietver atbilstoša tiesību aktu administrēšanas sistēma, kā arī bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra — sadedzināšana iekārta, drošs poligons un savākšanas un transportēšanas sistēma.

Saskaņā ar pašlaik spēkā esošajiem tiesību aktiem darbībām ar bīstamajiem atkritumiem ir nepieciešamas atļaujas, kuras izsniedz reģionālās vides pārvaldes (RVP).

Statistisko informāciju par bīstamo atkritumu ģenerāciju, uzglabāšanu un citām darbībām atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi iesniedz RVP katru gadu. RVP (bīstamo atkritumu inspektori) šī iesniegtā informācija jāpārbauda un jānosūta Latvijas Vides aģentūrai (LVA).

Dažu pēdējo gadu laikā Latvija pieredzējusi industriālās un agrārās ražošanas kritumu, ko noteica ekonomiskā situācija. Rezultātā bīstamo atkritumu ģenerācija saskaņā ar Latvijas Vides datu centra (pašlaik Latvijas Vides aģentūra) informāciju samazinājās no apmēram 200 000 tonnām 1990. gadā līdz 50 000 tonnām 1993. gadā.

Ekspertu novērtējums par bīstamo atkritumu ģenerācijas apjomu pēdējos gados (1997 — 2000) parādīts 4.1.tabulā.

4.1. tabula

Bīstamo atkritumu grupa	Daudzums, t/gadā
Naftas produktus saturoši atkritumi, kurus nepieciešams pārstrādāt, sadedzināt vai savādāk utilizēt.	20 000
Organiskie bīstamie atkritumi, kurus nepieciešams sadedzināt speciālos apstākļos.	4 000
Neorganiskie bīstamie atkritumi, kurus nepieciešams pakļaut fizikāli ķīmiskajai apstrādei	500
Bīstamie atkritumi, kurus nepieciešams deponēt speciālā poligonā	7000

Ievērojami bīstamo atkritumu daudzumi tiek uzglabāti uzņēmumu teritorijās, deponēti industriālajiem atkritumiem paredzētās vietās, piemēram, Brocēnos un Olainē vai visbiežāk tā sauktajās cieto sadzīves atkritumu izgāztuvēs. Tikai divas vietas (Gardene un Kņava) ir aprīkotas bīstamo atkritumu atbilstoši pagaidu uzglabāšanai. Šo novietņu jauda ir ierobežota un visu bīstamo atkritumu veidu glabāšanai tās ir par mazu. Pašlaik šajās novietnēs glabājas apmēram 2000 tonnu nelikvīdo pesticīdu, kas savākti no 1997. gada beigām līdz 1999. gada maijam no visas Latvijas teritorijas.

Pašlaik Latvijā pastāv tikai dažas atkritumu pārstrādes un atkārtotas izmantošanas iespējas. Būs nepieciešams izvērtēt, kā veicināt jaunu pārstrādes iekārtu/uzņēmumu ienākšanu šajā biznesa sfērā — vai likumdošanā atbalstot pārstrādi un atkārtotu izmantošanu, vai subsidējot specializētās savākšanas, pārstrādes un atkārtotas izmantošanas sistēmas.

Atkritumi, kurus pārstrādā vai atkārtoti izmanto šodien (luminiscentās dienas gaismas lampas, akumulatori un baterijas, naftas produktu atkritumi, sudraba saturošās fotoķīmikālijas), tiek uzskatīti par galvenajiem pārstrādājamiem atkritumiem.

Gandrīz visi atkritumi tiek utilizēti valstī. Vienīgi automašīnu akumulatori, dažas fotoķīmikālijas un nedaudz ar naftas produktiem piesārņotas augsnes eksportē.

4.2. tabulā aprakstīti dati par eksportēto atkritumu daudzumiem. Dati iegūti no iesniegtajām paziņojuma formām.

4.2. tabula

Laika periods	Bīstamo atkritumu tips	Bīstamo atkritumu daudzums, t	Saņēmēja valsts
1996	Foto ķīmikālijas	55	Dānija
1997 — 1998	Svina akumulatori	1000	Igaunija
1998 — 1999	Svina akumulatori	4500	Igaunija
1999 — 2000	Svina akumulatori	7000	Apvienotā Karaliste
1999 — 2000	Svina akumulatori	3000	Igaunija
1999 — 2000	Atstrādātās eļļas + piesārņota augsne + ūdens	6	Igaunija
1999 — 2000	Svina akumulatori	5000	Izraēla
2000 — 2001	Svina akumulatori	3000	Nīderlande
2000 — 2001	Sudrabu saturoši pelni un fotofilmu atkritumi	20	Vācija

4.1. Institucionālā sistēma

Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir atbildīga par nacionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādi, ieskaitot bīstamo atkritumu plānu, un par nacionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna ieviešanas koordināciju, kā arī par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas koordināciju un organizāciju un bīstamo atkritumu pārstrādes un atkritumu deponēšanas objektu būvniecības organizēšanu.

Lēmumi par jaunu bīstamo atkritumu pārstrādes objektu un poligonu izvietojumu, ievērojot “Likuma par ietekmes uz vidi novērtējuma” (14.10.1998.) prasības, jāpieņem pašvaldībām.

Reģionālās vides pārvaldes izsniedz atļaujas darbībām ar bīstamajiem atkritumiem, t.sk. atļaujas atkritumu deponēšanai.

Atkritumu savākšanu, uzkrāšanu, uzglabāšanu, iznīcināšanu vai pārstrādi drīkst atļaut tikai vietās, kur šādas darbības ir paredzētas.

Personas, kuras savāc, uzglabā (ilgāk par 12 mēnešiem), nodod, transportē, pārstrādā vai iznīcina bīstamos atkritumus, pirms attiecīgās darbības saņem atļaujas atkritumu pārstrādei vai iznīcināšanai, vai apstrādei; apsaimnieko atkritumu izgāztuvi saskaņā ar atļaujā par atkritumu iznīcināšanu minētām prasībām; veic vai finansē pasākumus, kas saistīti ar atkritumu iznīcināšanas vietas slēgšanu un sedz izmaksas, kas saistītas ar atkritumu iznīcināšanas vietas vai izgāztuves slēgšanu. Atkritumu apsaimniekošanā iesaistītajām personām jāreģistrē atkritumu daudzums (tilpums), tips, izcelsme, iznīcināšanas veids un reizi gadā apkopotā informācija jāiesniedz VARAM vai tās pilnvarotai institūcijai, kā arī attiecīgajai pašvaldībai. Šī informācija jāsaģlabā trīs gadus.

Atkritumu savākšanas, uzglabāšanas (ilgāk par 12 mēnešiem), nodošanas, transportēšanas un pārstrādes maksu nosaka vienojoties atkritumu turētājam ar attiecīgo darbību veicēju. Tarifu atkritumu noglabāšanai poligonā noteiks Ministru kabineta noteikumos fiksētā kārtībā.

Saskaņā ar likumu "Par dabas resursu nodokli" ir jāmaksā nodoklis par atkritumu noglabāšanu. Tā lielums ir atkarīgs no atkritumu bīstamības — no 0,44 EUR/m³ līdz 87,7 EUR/m³. Nodokli maksā pēc tam, kad atkritumi noglabāti. Parasti nodoklis ir ietverts atkritumu apsaimniekošanas tarifā. Ir sagatavotas izmaiņas likumā "Par dabas resursu nodokli", kuras nosaka izmantot tonnas kā atkritumu daudzuma mērvienību kubikmetru vietā.

Latvijas parlamentā 2001. gada 15. martā pieņemts "Likums par piesārņojumu" (spēkā no 01.07.2001), kurš transponē *IPPC* direktīvas prasības un nosaka atļauju izsniegšanas kārtību piesārņojošo darbību veikšanai.

Ministru kabineta noteikumu projektā par "Atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu" fiksētas prasības par PHB saturošu iekārtu un bateriju, kuras satur noteiktas bīstamas vielas, marķēšanu.

"Atkritumu apsaimniekošanas likums" definē atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju kompetences robežas, piemēram, Ministru kabineta, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, reģionālo vides pārvalžu, pašvaldību un atkritumu radītāju, kā arī pārstrādes uzņēmumu kompetenci.

Saskaņā ar šo likumu attiecīgajām institūcijām deleģētas funkcijas atkritumu apsaimniekošanas sfērā:

Ministru kabinets

- apstiprina nacionālā līmeņa atkritumu apsaimniekošanas plānus, ieskaitot bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plānus;
- apstiprina jaunu bīstamo atkritumu noglabāšanas poligону un sadedzināšanas iekārtas izveides vietu izvēli;
- apstiprina atkritumu klasifikatora definīcijas un kritērijus, kas padara atkritumus par bīstamajiem;
- nosaka atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakšanas, marķēšanas un transportēšanas uzskaites kārtību;
- nosaka atkritumu poligону būvniecības un apsaimniekošanas kārtību, atkritumu izgāztuvju apsaimniekošanas kārtību un poligону un izgāztuvju slēgšanas un sanācijas kārtību;
- nosaka atkritumu poligону un izgāztuvju slēgšanas finansēšanas kārtību;
- nosaka bīstamo atkritumu apglabāšanas tarifa noteikšanas metodiku;
- nosaka atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanas kārtību, kuru īpašības to bīstamības vai citu iemeslu dēļ prasa sevišķu apsaimniekošanu. Pie šiem atkritumu veidiem pieder naftas produktu atkritumi, PHB saturoši atkritumi, baterijas un akumulatori, kas satur bīstamas vielas, TiO₂ ražošanas atkritumi, u.c.;
- nosaka prasības atkritumu, tajā skaitā bīstamo atkritumu sadedzināšanai un sadedzināšanas iekārtām;
- nosaka atkritumu pārstrādes un iznīcināšanas metodes.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

- izstrādā atkritumu, tajā skaitā arī bīstamo atkritumu nacionālā līmeņa apsaimniekošanas plānus;
- koordinē atkritumu apsaimniekošanas plānu ieviešanu;
- sagatavo tiesību aktus;
- savāc un apkopo informāciju par atkritumu apsaimniekošanu;
- koordinē un organizē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu saskaņā ar likumu un citiem tiesību aktiem;
- organizē bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu, kā arī poligonu izveidi un apsaimniekošanu.

Pašvaldības

- pieņem lēmumus par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumu pašvaldības teritorijā.

Bīstamo atkritumu radītājs vai turētājs

- savāc atkritumus un organizē to uzglabāšanu, iznīcināšanu vai pārstrādi, kas atļauta tikai speciāli šīm darbībām paredzētajās vietās;
- atdala bīstamos atkritumus no nebīstamajiem;
- uzglabā atkritumus tādā veidā, lai tie neradītu apdraudējumu videi, cilvēku veselībai un īpašumam;
- nogādā bīstamos atkritumus uz vietām, kas paredzētas to uzglabāšanai, vai iesaistās līgumattiecībās ar personu, kas nodarbojas ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu un kurai ir atļauja attiecīgajām darbībām;
- sedz bīstamo atkritumu apsaimniekošanas izmaksas.

Bīstamo atkritumu apsaimniekotājs

- iegūst atļauju bīstamo atkritumu uzglabāšanai, pārkraušanai, utilizācijai un iznīcināšanai;
- iegūst atļauju bīstamo atkritumu transportēšanai;
- nodrošina bīstamo atkritumu uzskaiti, marķēšanu un identifikāciju;
- organizē speciālās bīstamo atkritumu savākšanas vietas.

4.3. Atļaujas

Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” bīstamo atkritumu radītājam vai īpašniekam ir jāsaņem atļauja visām darbībām ar bīstamajiem atkritumiem (savākšana, transportēšana, pārstrāde). Pašlaik atļauju izsniegšanas prasības ir aizvietotas ar detalizētākām normām, kas fiksētas nesen pieņemtajos tiesību aktos. Iekārtām, uz kurām attiecas integrētā piesārņojuma novēršanas un kontroles tiesību normas, ir jāiegūst atļaujas saskaņā ar “Likumu par piesārņojumu”. Šīs atļaujas iekļauj arī detalizētas prasības attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu. Integrētās atļaujas tiek pieprasītas atkritumu sadedzināšanas iekārtām pat gadījumos, ja uz tām neattiecas *IPPC* direktīvas 1. pielikums. Atļaujas pieteikuma un atļaujas formas noteiks noteikumos “Par atļauju pieteikumiem, atļaujām un labākām pieejamajām tehnoloģijām A kategorijas piesārņojošām aktivitātēm un B kategorijas piesārņojošām aktivitātēm atkritumu sadedzināšanas iekārtām”. Tām

darbībām, kas nav minētas likumā “Par piesārņojumu”, atļauju režīms noteikts “Atkritumu apsaimniekošanas likuma” 11. pantā. Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” atļaujas darbībām ar bīstamajiem atkritumiem izsniedz reģionālās vides pārvaldes ar attiecīgās pašvaldības, kuras teritorijā tiks veiktas attiecīgās darbības, saskaņojumu, ja vien uz plānoto aktivitāti neattiecas atļauju režīms, ko nosaka likums “Par piesārņojumu”.

4.4. Projekti direktīvas pilnīgai ieviešanai

Lai nodrošinātu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izveidi un bīstamo atkritumu direktīvas praktisko ieviešanu, Valsts investīciju programmā (VIP) iekļauti divi investīciju projekti: EV – 03 “Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide” un EV – 03–01 “Bīstamo atkritumu poligona izveide (ISPA)”, kuros plānotās investīcijas kopā sastāda 33,11 milj. eiro.

Šajos investīciju projektos apvienoti vairāki apakšprojekti konkrētu infrastruktūras objektu būvniecībai un atsevišķu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas apakšsistēmu radīšanai:

- Projekts bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izveidei (plānotā jauda līdz 2000 t gadā) — ieviešanas laiks 2002. gads;
- Projekts bīstamo atkritumu poligona izveidei (plānotā jauda līdz 40000 t gadā) — ieviešanas laiks 2004. gads;
- Projekts bīstamo atkritumu savākšanas tīkla izveidei — ieviešanas laiks 2004. gads;
- Projekts bīstamo veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidei (plānotā jauda Rīgā — 600 t/gadā, trijos reģionālos pārstrādes centros — 200 t/gadā katrā— ieviešanas laiks 2004. gads.

Atsevišķās šo projektu aktivitātes detalizētāk analizētas 7.2. sadaļā.

Šobrīd tiek realizēts projekts par BA poligona izveides IVN. Paredzēts, ka šis projekts beigsies 2002. gada sākumā. Pēc IVN procedūras pabeigšanas un vietas izvēles tiks uzsākta poligona būvniecība. Tiek sagaidīts, ka poligona pirmā kārtā uzsāks darbību 2004. gadā. Pēc 6 — 7 gadiem paredzēts uzbūvēt poligona otro kārtu. Šīm nolūkam plānots izmantot līdzekļus, kas tiks iegūti no maksas par atkritumu apglabāšanu.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija vienojusies ar Dānijas Vides aizsardzības aģentūru (DEPA) par finansiālā atbalsta piešķiršanu pusmobīlas bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas iegādei. Sadedzināšanas iekārtu izprojektējusi a/s *Chemcontrol*, tā spēs sadedzināt apmēram 1800 t bīstamo atkritumu gadā (2000 t nomināli). Līgums par iekārtas iegādi parakstīts 2000. gadā un iekārta savu darbību uzsāks 2002. gadā. Tā kā iekārta sastāv no atsevišķiem moduļiem, plānots, ka pēc 2004. gada tiks iegādāti papildu moduļi un iekārtas jauda tiks palielināta līdz 4000 t/gadā.

Latvija plāno izveidot BA savākšanas staciju tīklu ar 4 — 5 stacijām. Tehniski ekonomiskā pamatojuma izpēte Rīgā bīstamo atkritumu savākšanas stacijas izveidei beidzās 2001. gada jūnijā, IVN procedūra un būvniecība turpinās šī infrastruktūras objekta izveides projektu. Eksistējošās pagaidu glabātuves Gardenē

un Kņavā plānots izmantot kā savākšanas stacijas pēc bezsaimnieka pesticīdu iznīcināšanas, kas tiek uzglabāti šajās vietās. Pašlaik notiek priekšizpēte divu papildu staciju izveidei.

Izpēte pilotprojekta ieviešanai, lai izveidotu reģionālu veselības aprūpes atkritumu savākšanas sistēmu pabeigta 2001. gadā. Izpētes projekts turpināsies ar veselības aprūpes atkritumu apstrādes iekārtas izveidi vienā no izvēlētajiem reģioniem. Izpēte parādīja, ka nepieciešams izveidot trīs veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas reģionus lauku rajonos un atsevišķu sistēmu galvaspilsētā — Rīgā. Sistēmas ieviešanu plānots pabeigt līdz 2004. gada beigām.

4.5. Līdzsvars starp nepieciešamajām valsts un privātā sektora investīcijām

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras izveide ir valdības atbildība. Valdība ir pilnā mērā atbildīga par šīs infrastruktūras izveidi un finansēšanu.

Investīcijas no privātā sektora arī tiek gaidītas bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ieviešanā, bet visdrīzāk šīs investīcijas tiks piesaistītas savākšanas, transportēšanas, atkārtotas izmantošanas un utilizācijas darbībām.

Projektu vispārējā finansēšanas shēmā iekļauts valsts ieguldījums un dotācijas, grants un pašu līdzekļi.

Nākošajā sadaļā aprakstīti dažādi finanšu avoti, kurus valdība izmanto vides investīciju programmu finansēšanā, kā arī ir aprakstīti BA apsaimniekošanas projekti (sk. 6. sadaļu).

4.5.1. Valsts budžets, speciālais budžets un pašvaldību budžets

Valsts budžeta finansējums tiek piesaistīts ar Valsts investīciju programmu, kas ir galvenais valsts finanšu avots vides infrastruktūras projektiem. Valsts investīciju programmas ietvaros 2000. gadā vides sektors saņēma 0,8 % no IKP, 2001. – 2006. gadā tiek plānots šo ieguldījumu palielināt līdz 1,3 % no IKP.

Latvijas Vides aizsardzības fonds (LVAF). LVAF atrodas Vides ministrijas (VIDM) pakļautībā. Fonds administrē valsts speciālo budžetu vides aizsardzībai. Fonda līdzekļus veido no dabas resursu nodokļa gūtie ienākumi. LVAF tiek pārskaitīti 40% no dabas resursu nodokļa ienākumiem, kas gūti, maksājot par dabas resursu izmantošanu ekonomiskām aktivitātēm un par ierobežotiem piesārņojuma izmešiem apkārtējā vidē. Ienākumi no dabas resursu nodokļa par videi nedraudzīgu preču importēšanu un realizēšanu, importētās un iekšzemes produkcijas un preču iesaiņojumu, kā arī par iepriekš minēto limitu maksājumiem un soda naudām LVAF tiek pārskaitīti 100% apmērā.

Šie naudas līdzekļi var tikt izmantoti vienīgi vides aizsardzības pasākumu un projektu finansēšanai un kreditēšanai, nodokļu, kas saņemti par videi kaitīgām precēm un produktiem, atmaksāšanai uzņēmējdarbībai, kas nodarbojas ar šādu preču vai produktu pārpalikumu izmantošanu vai pārstrādāšanu, vides pētījumu un projektu programmu finansēšanai, speciālistu mācībām un tālākai izglītošanai vides aizsardzības jomā.

Bīstamo atkritumu sektors saņēmis no valsts budžeta un speciālā budžeta 4,38 milj. eiro. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanai kopā tiek plānots ieguldīt 15,55 milj. eiro.

4.4.2. Divpusējās sadarbības partneru un citi dāvinājumi

Divpusējās sadarbības partneri un citi dāvinātāji galvenokārt piedalās projekta tehniski ekonomisko pamatojumu un konkursu dokumentu sagatavošanā, līdzfinansē investīciju projektus un ciešas sadarbības (*tvinga*) komponenti projektā. Visnozīmīgākais bīstamo atkritumu projektos Latvijā ir bijis *DEPA* atbalsts.

No divpusējās sadarbības partneriem tiek plānots kopsummā saņemt 2,58 milj. eiro bīstamo atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanai.

No ES *ISPA* fonda (Pirmsiestāšanās strukturālās politikas instruments) saņemtais līdzfinansējums ļauj lielā mērā izpildīt ES prasības atkritumu sektorā. ES *ISPA* fonds līdzfinansē vides un transporta sektorus tikai no 2000. līdz 2006. gadam. *ISPA* indikatīvais finansējums vides projektiem gan ūdens, gan atkritumu apsaimniekošanai Latvijā ir aptuveni 164 milj. eiro 7 gados (caurmērā 23,4 milj. EUR gadā).

Vides sektorā *ISPA* galvenā vērība Latvijā tiks pievērsta:

- pasākumiem, kas ļaus Latvijai izpildīt Eiropas Savienības vides likumdošanas prasības un iestāšanās partnerības mērķus;
- pietiekami liela mēroga pasākumiem, lai tie būtiski ietekmētu vides stāvokļa uzlabošanu.

Kopējās katra pasākuma izmaksas principā nevar būt mazākas par 5 milj. eiro, tomēr izņēmuma gadījumos var tikt izvērtēti pasākumi, kuru kopējās izmaksas paredzētas mazākas par 5 milj. eiro.

- *ISPA* piešķirtais līdzfinansējums var sasniegt līdz pat 75% no kopējām projekta izmaksām. Komisija var arī izskatīt starptautisku finansu institūciju aizdevumu iespējamību valsts institūcijām, kas būtu ekvivalents nacionālajam valsts ieguldījumam. *ISPA* naudas līdzekļus nevar apvienot ar citiem ES pirmsiestāšanās instrumentiem.

ISPA fonda finansējumu bīstamo atkritumu sektorā paredzēts piesaistīt 2002. gadā un tiek plānots, ka līdz 2004. gada tas sasniegs 6,42 milj. eiro.

5. Ieviešanas stratēģija

5.1. Sociāli ekonomiskie un institucionālie faktori

5.1.1. Sociāli ekonomiskie faktori

ES direktīvas ieviešana ir cieši saistīta ar sociāli ekonomisko situāciju valstī. Latvijas valsts budžets un vietējo pašvaldību budžeti ir ierobežoti to spējā investēt vides sektorā.

Investīcijas tiek plānotas, pamatojoties uz sociāli ekonomiskās situācijas attīstības prognozi Latvijā. Neskatoties uz diezgan ievērojamu rūpniecības produkcijas ražošanas samazināšanos, ko izsauca Krievijas krīze (1998), kopējā ekonomiskā aktivitāte 1999. gadā palika iepriekšējā gada līmenī un reālais iekšzemes kopprodukts pārsniedza 1998. gada līmeni par 1,1%. 2000. gadā iekšzemes kopprodukta pieaugums bija daudz straujāks un pārsniedza 1999. gada rādītāju par 6,6%. Latvijas iedzīvotāju skaits saskaņā ar 2000. gada tautas skaitīšanas provizoriskajiem datiem 2000. gada 1. martā sasniedza 2 miljonus 375 tūkstošus.

Līdz ar ekonomisko augšupeju arī dzīves līmenis Latvijā pakāpeniski pieaug, tomēr tas vēl joprojām ir diezgan zemā līmenī. Iekšzemes kopprodukts attiecināts uz vienu iedzīvotāju pirktspējas paritātes vienībās 1999. gadā sastādīja 27% no ES vidējā līmeņa. Vidējā bruto alga 2000. gadā vidēji pieauga par 5,9% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu un sasniedza 262 eiro. Vidējā darba alga valsts sektorā nodarbinātajiem šajā periodā bija augstāka – gandrīz 295 eiro (paaugstinājusies par 7,9%). Tajā pat laikā patēriņa cenas pieauga par 2,9%. Attiecīgi reālais darba algas pieaugums ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vidēji sastādīja 2,5%, valsts sektorā strādājošiem — 4,4 %. Kopš oficiālā bezdarba reģistrācijas sākuma tas savu augstāko līmeni sasniedza 1999. gada aprīļa beigās — 10,2% (oficiāli reģistrētais bezdarbs). Pēc tam reģistrētais bezdarba līmenis sāka samazināties, sasniedzot 7,8% no kopējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita 2000. gada decembra sākumā.

5.1.2. Investīcijas vides aizsardzībā

Investīcijas vides aizsardzībā (galvenokārt notekūdeņu attīrīšanā) un atkritumu apsaimniekošanā laikā no 1995. līdz 2000. gadam salīdzinājumā ar iekšzemes kopprodukta attīstību parādītas 5.1. tabulā.

5.1. tabula Iekšzemes kopprodukta attīstība, investīcijas vides sektorā un atkritumu sektorā, 1995. — 2000. gads.

Gads	IKP attīstība, ^a milj. EUR	Investīcijas vides sektorā ^a		Investīcijas atkritumu sektorā, ^a milj. EUR
		milj. EUR	% no IKP	
1995	6157	12,2	0,20	0,0
1996	6364	19,5	0,31	0,3
1997	6912	30,3	0,44	0,0
1998	7180	46,2	0,64	2,6
1999	7258	50,8	0,70	2,0
2000	7738	62,2	0,80	3,3

^a visi monetārie rādītāji ir izteikti konstantās 2000. gada cenās

5.1.3. Institucionālie faktori

Piemērota administratīvi kontrolējošo institūciju sistēma spēlē izšķirošu lomu ES direktīvu ieviešanā attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas pamatā ir institucionālā sistēma, kurai jārada priekšnoteikumi, lai nodrošinātu lietotājiem efektīvu un finansiāli pieņemamu bīstamo atkritumu apsaimniekošanu visā valstī.

Direktīvas ieviešana nodrošinās bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Šī sektora attīstībai būs zināma ietekme uz valsts un pašvaldības budžetu — tiks radītas jaunas darba vietas kā direktīvas ieviešanas rezultāts. Sagaidāms, ka palielināsies ieņēmumi no fizisku personu ienākuma nodokļa, sociālā nodokļa un dabas resursu nodokļa attiecīgi. Ienākumi no fizisko personu ienākuma nodokļa ir pašvaldību galvenais ienākuma avots. Sociālais nodoklis ir galvenais valsts sociālās nodrošināšanas avots. Dabas resursu nodokļa ienākumi ir sadalīti, t.i., 60% no tiem tiek ieskaitīti to pašvaldību speciālajos budžetos, kuros attiecīgā darbība tiek

veikta un 40% valsts vides aizsardzības speciālajā budžetā (Latvijas Vides aizsardzības fonds).

Novērtēts, ka galveno infrastruktūras objektu izveide, ieskaitot atkritumu poligona un sadedzināšanas iekārtas izveidi, radīs apmēram 30 jaunas darba vietas. Savākšanas staciju tīkla izveide radīs apmēram 40 darba vietas.

5.2. Piedāvātais direktīvas pilnas ieviešanas scenārijs un pieņēmumi

Saskaņā ar atkritumu apsaimniekošanas likumu nepieciešams sagatavot pakārtotos Ministru kabineta noteikums, kas reglamentēs atbilstošas bīstamo atkritumu savākšanas, iepakšanas un marķēšanas metodes, kā arī vadlīnijas par poligonā noglabāto un sadedzināto atkritumu reģistrāciju. VARAM jā sagatavo visaptverošs bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plāns, kas jāpublicē. Apsaimniekošanas plāna sagatavošana ir uzsākta.

Izstrādājot bīstamo atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju un plānus konkrētiem projektiem, galvenais kritērijs, lai noteiktu prioritātes, bija potenciālā bīstamo atkritumu ietekme uz vidi. Stratēģijas izstrādāšanas laikā tika veikts šīs stratēģijas ietekmes uz vidi novērtējums. Bezsaimeka pesticīdu savākšana tika novērtēta kā galvenā prioritāte bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ieviešanas sākuma stadijā. Tālākās aktivitātes ir loģisks pirmo darbību turpinājums.

Prioritārās darbības bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plāna ieviešanā:

- integrēta bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrāde valsts līmenī;
- bīstamo atkritumu sadedzināšanas sistēmas izveide;
- bīstamo atkritumu deponēšanas poligona izveide;
- datu savākšanas sistēmas uzlabošana par bīstamo atkritumu ražotājiem, par saražoto atkritumu daudzumiem, kā arī par importēto un eksportēto atkritumu daudzumiem.

Galvenie pieņēmumi:

- nemainīsies politiskā situācija;
- būs pieejami finanšu resursi;
- plānojamā administratīvi teritoriālā reforma neietekmēs projektu ieviešanu;
- iedzīvotāji vēlēties piedalīties projektos.

Ņemot vērā to, ka galvenie institucionālās sistēmas elementi izveidoti, galvenais uzsvars ir jāliek uz personāla izglītošanu.

Nepieciešams identificēt atbilstošu apmācību:

- politikas jomā — šī joma attiecas uz tiesību aktu sistēmu un tās ieviešanu visos līmeņos, t.i., starptautiskajā, nacionālajā un vietējā;
- stratēģijas jomā — šī joma iekļauj noteikto politikas nostādņu ieviešanu;
- tehniskajā jomā — šī joma galvenokārt saistās ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanas tehniskajiem aspektiem.

Detalizētāks plāns direktīvas prasību ieviešanai parādīti 5.2. tabulā.

5.2. tabula Direktīvas prasību juridiskās transponēšanas plāns

ES normatīvs	Eksistējošie tiesību akti	Pašreizējā un plānotā transponēšana	Transponēšanas termiņš
1991. gada 12. decembra direktīva 91/689/EEC par bīstamajiem atkritumiem, kura aizstāj direktīvu 78/319/EEC	<p>“Atkritumu apsaimniekošanas likums” (14.12.2000.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 353 “Kārtība, kādā noformējami dokumenti darbībām ar bīstamajiem atkritumiem”</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 298 “Noteikumi par bīstamo atkritumu klasifikāciju un bīstamības kritērijiem”</p> <p>“Likums par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 62 “Noteikumi par teritorijas plānojumiem” (1998.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 191 “Noteikumi par atkritumu apglabāšanas un pārstrādes veidiem” (15.05.2001.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 258 “Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus” (19.06.2001.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 324 “A kategorijas atļauju un B kategorijas darbības atļauju atkritumu sadedzināšanas iekārtām pieteikšanas, izsniegšanas un pārskatīšanas kārtība (17.07.2001.)</p> <p>Ministru kabineta noteikumi Nr. 323 “Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai” (17.07.2001.)</p>	<p>Ministru kabineta noteikumi:</p> <p>“Par bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un transportēšanas kārtību.”</p> <p>“Par vietu izvēles prasībām atkritumu poligonu izveidei, poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanu un poligonu un izgāztuvju slēgšanu.”</p> <p>“Par atkritumu deponēšanas vietu un izgāztuvju slēgšanas finansēšanu.”</p> <p>“Par atsevišķu bīstamo atkritumu veidu apsaimniekošanu.”</p> <p>“Par vides piesārņojumu, ko radījusi azbesta pielietošana un par darbu ar azbestu saturošiem materiāliem un azbestu saturošu atkritumu apsaimniekošanu.”</p>	<p>2002. gada beigas</p> <p>2001. gada beigas</p> <p>2002. gada beigas</p> <p>2001. gada beigas</p> <p>2001. gada beigas</p>

5.3. Projektu atlases kritēriji

Pasākumu atlase *ISPA* programmai nākošajiem gadiem tika veikta balstoties uz vadlīnijām, kas izrietēja no valdības noteiktās vides politikas pamatnostādņu apstiprināšanās un *ISPA* regulā iekļautajām formālajām prasībām.

Projekta identifikācijas un finanšu plāni tiek izstrādāti saskaņā ar Valsts investīciju programmu. Īpaša uzmanība šī jautājuma risināšanā ir veltīta sadarbības organizēšanai ar starptautiskajām finanšu institūcijām.

Tālāk aprakstīti kritēriji prioritāro investīciju sfēru atlasei saskaņā ar *ISPA* Nacionālo stratēģiju vides sektoram.

Galvenie kritēriji:

Projekti, kas atbilst ES vides politikas mērķiem (Līguma 130 R pants)

- vides saglabāšana, aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- cilvēku veselības aizsardzība;
- piesardzīga un racionāla dabas resursu izmantošana.

Projekti, kas atbilst ES vides aizsardzības principiem (Līguma 130 R pants)

- piesardzības princips;
- preventīvais princips;
- piesārņojuma cēloņa novēršana;
- piesārņotājs maksā;

Projekti, kas vistiešāk kalpo cilvēku veselības aizsardzībai;

Specifiskie kritēriji:

- Projekti, kas iekļauti *Acquis* pārņemšanas nacionālajā programmā (APNP) kā prioritāte un kas palīdzēs valstij ievērot direktīvas, kuru ieviešanai nepieciešamas vislielākās investīcijas;
- Projekti, kas iekļaujas speciālajās direktīvas ieviešanas programmās;
- Projekti, kuri plānoti ES tehnisko specifikāciju un kvalitātes standartu ieviešanai un kuri darbosies atbilstošā juridiskā un administratīvā ietvarā;
- Projekti, kuri var apliecināt kvantitatīvu piesārņojuma samazināšanu maksimāli lielam iedzīvotāju skaitam, tādējādi veidojot svaru kausa iedarbību;
- Uz atkritumiem attiecināmi projekti, kuri iekļaujas atkritumu apsaimniekošanas plānos saskaņā ar Struktūrdirektīvu par atkritumiem vai rīcības plānos, kā tas definēts Struktūrdirektīvā par gaisa aizsardzību;
- Projekti, kam ir iespējams veicināt ciešu sadarbību starp centrālo valdību un reģionālajām un vietējām institūcijām;
- Projekti, kam ir potenciāls, lai sasniegtu pakāpenisku Latvijas un ES ekonomisko un sociālo vienotību (tādi, kas parāda visaugstākos ekonomiskos, vides un sociālos ieguvumus);
- Projekti, kas atbilst standartiem, kādi noteikti īpaši jutīgajām jomām (arī tad, ja to ieviešana ir pakāpeniska);
- Pašvaldību saistības, to finansiālais ieguldījums projekta ieviešanā;
- Projekta dokumentācijas gatavība projekta ieviešanai.

Laikā no 2000. līdz 2006. gadam prioritāte ir piešķirta ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas projektiem, sadzīves un bīstamo atkritumu

apsaimniekošanas projektiem. Papildus investīciju projektiem ūdens un atkritumu sektoros pēc 2002. gada prioritāte ir piešķirta arī investīciju projektiem gaisa aizsardzības sektorā.

5.4. Dažādu dalībnieku lomas bīstamo atkritumu sektorā

5.4.1. Atbildība par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu

Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir vadošā institūcija bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ieviešanā. VARAM pakļautībā ir institūciju sistēma, lai realizētu praktiskās darbības bīstamo atkritumu apsaimniekošanā.

VARAM:

- izstrādā atkritumu, tajā skaitā arī bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plānus;
- koordinē atkritumu apsaimniekošanas plānu ieviešanu;
- izstrādā tiesību aktu projektus;
- savāc un apkopo informāciju par atkritumu apsaimniekošanu;
- koordinē un organizē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu saskaņā ar likumu un citiem tiesību aktiem;
- organizē bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu, kā arī poligonu izveidi;
- nodrošina nacionālo finanšu resursu plānošanu vides sektorā;
- koordinē vides investīciju programmu izstrādi, ieskaitot bīstamo atkritumu sektoru;
- koordinē investīciju projektus;
- piesaista finanšu resursus no ES programmām, fondiem, starptautiskajām finanšu institūcijām un divpusējās sadarbības partnervalstīm.

Valsts vides inspekcija (VVI), Bīstamo atkritumu un ķīmisko vielu kontroles nodaļa, Zemes lietošanas kontroles nodaļa:

- veic un daļēji uzrauga normatīvu ieviešanas darbības, kuras veic galvenokārt reģionālās vides pārvaldes.

Reģionālās vides pārvaldes:

- izsniedz atļaujas darbībām ar bīstamajiem atkritumiem uzņēmumiem, kuri neatbilst prasībām, kas fiksētas likumā “Par piesārņojumu”;
- nodrošina bīstamo vielu monitoringu to dzīves cikla laikā;
- atbild par atkritumu apsaimniekošanas darbību inspicēšanu un datu savākšanu.

Kopsavilkums par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas institūciju organizatorisko struktūru parādīts 5.3. tabulā.

5.3. tabula Pašreizējā bīstamo atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma

Institūcija	Atbildība attiecībā uz bīstamo atkritumu apsaimniekošanu
Ministru kabinets	<p>atbild par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nacionālā līmeņa atkritumu apsaimniekošanas plānu apstiprināšanu, ieskaitot bīstamo atkritumu apsaimniekošanas plānu; • bīstamo atkritumu deponēšanas un sadedzināšanas un apsaimniekošanas objektu izvietojuma apstiprināšanu; • atkritumu klasifikatora un kritēriju, kas padara atkritumus bīstamus, apstiprināšanu; • atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un transportēšanas kārtības apstiprināšanu; • atkritumu poligonu būvniecības un apsaimniekošanas, izgāztuvju apsaimniekošanas un poligonu un izgāztuvju slēgšanas un rekultivācijas pasākumu kārtības apstiprināšanu; • kārtības apstiprināšanu finanšu resursu nodrošināšanai atkritumu poligonu un izgāztuvju slēgšanai; • maksas noteikšanu par bīstamo atkritumu noglabāšanu poligonos.
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un tai pakļautās struktūras	<p>atbild par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atkritumu, tajā skaitā bīstamo atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna izstrādi; • atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna ieviešanas koordināciju; • tiesību aktu projektu izstrādi; • informācijas savākšanu un apkopošanu par atkritumu apsaimniekošanu; • bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu saskaņā ar likumu un citiem normatīvajiem aktiem; • bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektu un poligonu izveides un apsaimniekošanas organizēšanu.

Institūcija	Atbildība attiecībā uz bīstamo atkritumu apsaimniekošanu
Pašvaldības:	atbild par: <ul style="list-style-type: none"> lēmumu pieņemšanu par jaunu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektu izveidi.
Bīstamo atkritumu radītājs vai turētājs:	atbild par: <ul style="list-style-type: none"> atkritumu savākšanu un pasākumiem atkritumu uzglabāšanai (noglabāšana un atkritumu apstrāde ir iespējama tikai speciāli tam paredzētās vietās).
Bīstamo atkritumu apsaimniekotājs	atbild par: <ul style="list-style-type: none"> atļauju iegūšanu bīstamo atkritumu savākšanai, uzglabāšanai, pārkraušanai, utilizācijai un noglabāšanai.

5.4.2. Atbildība par investīcijām

Bīstamo atkritumu projektu finansēšanā iesaistīto institūciju atbildība atainota 5.4. tabulā.

5.4. tabula Atkritumu apsaimniekošanas projektos iesaistīto institūciju atbildības sadalījums

Institūcija	Atbildība
FM	<ul style="list-style-type: none"> īsteno valsts politiku budžeta, īstermiņa un ilgtermiņa finanšu plānošanā, kā arī nodokļu un muitas nodokļu jomās; atbild par <i>ISPA</i> fonda finanšu vadību saskaņā ar Saprāšanās memorandu par valsts līdzekļu izmantošanu <i>ISPA</i> līdzfinansēto projektu realizācijā.
EM	<ul style="list-style-type: none"> izstrādā valsts investīciju politiku; sagatavo Valsts investīciju programmu.
ĪMSSFI	<ul style="list-style-type: none"> nodrošina <i>ISPA</i> koordinatora funkcijas; uzrauga <i>ISPA</i> projektu ieviešanu saskaņā ar finanšu memorandu; nodrošina sasaisti ar pievienošanās procesu Eiropas Savienībai; koordinē <i>ISPA</i> projektus ar citiem ES finanšu instrumentiem; iesniedz <i>ISPA</i> projektu pieteikumus Eiropas Komisijai.
VARAM	<ul style="list-style-type: none"> sagatavo projektu priekšlikumus Valsts investīciju programmai; izstrādā investīciju stratēģiju, kā arī analizē investīciju iespējas; piesaista divpusējās sadarbības partneru, starptautisko finanšu institūciju finanšu resursus, organizē un koordinē ES pirmsiestāšanās

Institūcija	Atbildība
	strukturālo fondu finansētos projektus; <ul style="list-style-type: none"> • izstrādā <i>ISPA</i> nacionālo stratēģiju vides aizsardzības sektorā; • sagatavo stratēģijām atbilstošus projektus; • veic atbilstošo valsts investīciju projektu uzraudzību.
Pašvaldības	<ul style="list-style-type: none"> • piedalās projektu ieviešanā.

FM — Finanšu ministrija; EM — Ekonomikas ministrija; ĪMSSFI — Īpašu uzdevumu ministra sekretariāts sadarbībai ar starptautiskajām finanšu institūcijām; VARAM — Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

5.5. *Institucionālās attīstības plāns*

Galvenajos vilcienos visas nepieciešamās institūcijas, lai nodrošinātu atbilstību direktīvas prasībām ir nodibinātas un darbojas. Nozīmīgākie uzdevumi institucionālās attīstības nodrošināšanai aprakstīti nākošajās divās apakšnodaļās.

5.5.1. Reģionālo vides pārvalžu darbinieku apmācība un datu savākšanas sistēmas uzlabošana

Uzņēmumos izveidota datu savākšanas sistēma par bīstamo atkritumu ģenerāciju, uzglabāšanu, apstrādi un deponēšanu. Katru gadu anketas tiek izsūtītas uzņēmumiem, kuri ir potenciālie bīstamo atkritumu radītāji. Uzņēmumiem tiek lūgts aizpildīt anketas un nosūtīt tās attiecīgajām reģionālajām vides pārvaldēm, kur dati tiek pārbaudīti. Tālāk anketas tiek sūtītas uz Vides valsts inspekciju datu papildu pārbaudei, pēc tam anketas tiek nosūtītas Latvijas Vides aģentūrai, kas veic datu kompilāciju un uzglabā tos datu bāzē. Tajā pat laikā šo datu savākšanas sistēmu vēl joprojām var uzlabot, jo, ņemot vērā reģionālo vides pārvalžu personāla nepietiekamo kvalifikāciju, no uzņēmumiem saņemtā informācija netiek pilnīgi korekti pārbaudīta. Tas norāda, ka nepieciešama reģionālo vides pārvalžu personāla papildu apmācība.

Arī atļauju izsniegšanas kritēriji darbībām ar bīstamajiem atkritumiem ir jāunificē, lai novērstu subjektīvu pieeju, izsniedzot šīs atļaujas. Ir jāveic par atļauju izsniegšanu atbildīgo inspektoru apmācība.

Reģionālo vides pārvalžu personāla, kas nodarbojas ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kontroli, izglītošanu un apmācību veiks Vides valsts inspekcija, kuras galvenais uzdevums ir nodrošināt metodoloģisko un apmācības vadību reģionālo vides pārvalžu inspektoriem.

5.5.2. Atkritumu apsaimniekošanas plāna sagatavošana

Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” Ministru kabinetam līdz 2003. gadam ir jāapstiprina atkritumu apsaimniekošanas plāns Latvijai. 2001. gada februārī par *Phare* Reģionālā vides saskaņošanas projekta līdzekļiem tika uzsākts projekts “Ilgtermiņa atkritumu apsaimniekošanas plāns Latvijai”. Projekts ietver visus plānošanas aspektus, kas minēti ES direktīvās. Ir sagaidāms, ka projekts tiks pabeigts 2001. gada oktobrī un sagatavoto plānu Ministru kabinetā varētu iesniegt 2002. gada pirmajā pusē un apstiprināt līdz 2002. gada beigām.

5.6. Projektu prioritizēšana un ieviešana

Projektu prioritizēšanas un ieviešanas pamatā ir divi galvenie kritēriji:

- konstatētās problēmas, kas saistās ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, un riska līmenis, kas rada potenciālus draudus videi un cilvēku veselībai;
- iespēja organizēt bīstamo atkritumu apstrādi un utilizāciju atbilstoši ES direktīvu prasībām.

Pielietojot minētos kritērijus, tika identificētas jau veiktās un notiekošās darbības. Pirmā darbība, lai veidotu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, bija pagaidu glabātuvju būvniecība bezsaimnieka pesticīdu uzglabāšanai un šo pesticīdu savākšana šajās glabātuves, jo šī problēma tika novērtēta kā visbīstamākā videi. Nākošie soļi saistīti ar galveno bīstamo atkritumu pārstrādes un deponēšanas infrastruktūras objektu, t.i., sadedzināšanas iekārtas un droša poligona būvniecību.

Vienlaicīgi tiek ieviesti projekti institucionālajā sektorā, lai transponētu ES direktīvu prasības nacionālajos tiesību aktos, kam jānodrošina bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pareiza darbība.

5.7. Sabiedrības iesaistīšana, sabiedrības apziņas līmeņa celšana

Saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", sabiedrībai ir tiesības saņemt informāciju jautājumos, kas saistīti ar projektiem par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, un piedalīties sabiedriskajās apspriešanās likumā noteiktajos gadījumos. Likums pieprasa IVN procedūras veikšanu, ieskaitot sabiedrisko apspriešanu projektiem, kur paredzēta bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas, poligona un uzglabāšanas vietu izveide.

Sabiedrības informētības un apziņas līmeņa celšanai ir paredzēti atsevišķi projekti vispārējās bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveides ietvaros.

Ir ierosināts speciāls projekts par sabiedrības izglītošanu un informēšanu par jautājumiem, kas saistās ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Galvenais šī projekta mērķis ir sasniegt to, ka vietējā sabiedrība ir gatava pieņemt galvenos bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektus. Ir ticis pārspriests, ka šim projektam varētu piesaistīt gan finansiālu atbalstu, gan pieredzējušus ekspertus no *DANCEE*.

6. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas finansēšana

6.1. Novērtētās ieviešanas izmaksas izvēlētajam scenārijam

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas finansēšanas plāns ir izstrādāts, pamatojoties uz eksistējošo finanšu avotu novērtējumu un sagaidāmajām investīcijām no šiem avotiem bīstamo atkritumu sfērā nākotnē. Turklāt finansēšanas struktūrā ievērota investīciju stratēģija, ko izstrādājusi VARAM un kurā kā finansēšanas elementi iekļauti gan valsts budžeta un speciālā budžeta līdzekļi, gan ārvalstu granti.

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras sistēmas izveidei un bīstamo atkritumu direktīvas praktiskai ieviešanai Valsts investīciju programmas (VIP) ietvaros izveidoti divi investīciju projekti: EV – 03 "Bīstamo atkritumu

apsaimniekošanas sistēmas izveide' un EV – 03 – 01 “Bīstamo atkritumu poligona izveide (*ISPA*)” ar kopējo finansējumu 33,11 milj. eiro, no kuriem 7,667 milj. EUR jau iztērēti laikā no 1995. līdz 2000. gadam.

Investīciju plāns galveno infrastruktūras objektu attīstībai parādīts 6.1. tabulā.

6.1. tabula Investīciju plāns BA apsaimniekošanas sistēmas izveidei, milj. EUR¹

Gads	Valsts budžets	Speciālais budžets	Granti tehniskajai palīdzībai	Uzņēmuma pašu līdzekļi	KOPĀ
1995-2000	3,624	0,753	3,290	—	7,667
2001	1,141	1,492	1,086	—	3,719
2002	1,755	1,316	0,420	—	3,491
2003	0,263	2,281	2,526	—	5,070
2004	4,913	2,389	4,965	0,896	13,163
KOPĀ	11,696	8,231	12,287	0,896	33,110

Investīciju plāns bīstamo atkritumu poligona izveidei saskaņā ar investīciju projektu EV 03-01 “Bīstamo atkritumu poligona izveide (*ISPA*)” aprakstīts 6.2. tabulā.

6.2. tabula Investīciju plāns bīstamo atkritumu poligona izveidei, milj. EUR

Gads	Valsts budžets	Speciālais budžets	Grants (<i>ISPA</i>)	Kopā
2001	0,439	0,439	—	0,878
2002	0,439	—	0,420	0,859
2003	0,263	0,790	2,000	3,053
2004	1,404	0,635	4,000	6,039
KOPĀ	2,545	1,864	6,420	10,829

Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izveides izmaksas parādītas 6.3. tabulā.

6.3. tabula Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izveides izmaksas, milj. EUR

Gads	Valsts budžets	Speciālais budžets	Grants	Kopā
2001	0,670	0,730	1,086	2,486
2002	0,263	0,877	—	1,140
2003	—	0,125	—	0,125
KOPĀ	0,933	1,732	1,086	3,751

Investīciju plāns BA apsaimniekošanas sistēmas galveno infrastruktūras objektu izveidei (bez poligona un sadedzināšanas iekārtas), lai ieviestu bīstamo atkritumu direktīvu saskaņā ar investīciju projektu EV – 03 “Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide” parādīts 6.4. tabulā.

1.1.1 _____

¹ 1 EUR = 0,57 LVL

6.4. tabula Investīciju plāns bīstamo atkritumu sistēmas attīstībai, izņemot poligonu un sadedzināšanas iekārtu, milj. EUR²

Gads	Valsts budžets	Speciālais budžets	Grants, tehniskai palīdzībai	Uzņēmuma paša ieguldījumi	Kopā
2001	0,032	0,323	—	—	0,355
2002	1,053	0,439	—	—	1,492
2003	—	1,366	0,526	—	1,892
2004	3,509	1,754	0,965	0,896	7,124
KOPĀ	4,594	3,882	1,491	0,896	10,863

Novērtēts, ka nelikvīdo pesticīdu sadedzināšanas izmaksas būs 1,8 milj. eiro, savākšanas staciju izveides izmaksas — 5 milj., bīstamo medicīnisko atkritumu pārstrādes iekārtu izmaksas — apmēram 2 milj., neitralizācijas un stabilizācijas sistēmas izmaksas — 2 milj. eiro.

6.2. Ikgadējās investīcijas, darbības un uzturēšanas izmaksas piedāvātajā ieviešanas periodā

Valsts budžeta plāns bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektu darbības un uzturēšanas finansēšanai aprakstīts 6.5. tabulā.

6.5. tabula Valsts budžeta plāns bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektu darbības un uzturēšanas finansēšanai, milj. EUR

Gads	Darbības un uzturēšanas izmaksas
2001	0,267
2002	0,416
2003	0,443
2004	0,583
Kopā	1,709

Novērtēts, ka darbības un uzturēšanas izmaksas, ieskaitot sadedzināšanu, noglabāšanu poligonā, bīstamo medicīnisko atkritumu apstrādi un BA savākšanas staciju uzturēšanu, pēc 2004. gada, kad būs beigusies investīciju fāze, sastādīs 7 milj. eiro gadā.

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas tarifi, ieskaitot maksu par savākšanu, uzglabāšanu, loģistikas operācijām un pārstrādi jānosaka atkritumu radītāja un apsaimniekotāja pārrunās. Zināmu atkritumu tipu (naftas produktu atkritumi, baterijas, dzīvsudrabu saturošas lampas) savākšanu, transportēšanu un atkārtotu izmantošanu daļēji subsidē Latvijas Vides aizsardzības fonds. Šim nolūkam 2000. gadā iztērēti 2,35 milj. eiro, savukārt 2001. gadā tiek plānots subsidēt 1,386 milj. eiro. Līdzīgas summas tiek plānotas subsidēt arī nākošajos gados.

1.1.1 _____

² 1 EUR = 0,57 LVL

6.3. Finanšu avoti

Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveides finansēšanai tiks izmantoti četri galvenie finanšu avoti: valsts budžets, speciālais budžets (Latvijas Vides aizsardzības fonds), *ISPA* fonda līdzekļi un dāvinājums no Dānijas VAA/DANCEE. Dānijas VAA dāvinājumu galvenokārt paredzēts izmantot bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas piegādei. Dānijas VAA dāvinājums sastādīs 50% no sadedzināšanas iekārtas izmaksām, pārējā summa tiks segta no valsts budžeta (sk. 4.5. sadaļu).

Darbības un uzturēšanas izmaksas, kā arī daļēji investīcijas tiks segtas arī no privātā sektora.

Valsts investīciju programmā izdalīti finanšu resursi bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidei un uzturēšanai. Latvijas Vides aizsardzības fonds (LVAF) arī finansē projektus, kas saistīti ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, tajā skaitā arī investīciju projektus.

Sākot no 2002. gada Valsts investīciju programmas finanšu resursi ieguldīti BA sadedzināšanas iekārtas iegādē.

2001. gadā ir ieplānoti finanšu resursi sadedzināšanas iekārtas darbībai nepieciešamās infrastruktūras izveidei.

2003. gadā jāuzsāk BA poligona būvniecība. BA poligona būvniecības finansēšanas shēma paredz līdzfinansēšanu principu, t.i., projekts jāfinansē no Valsts investīciju programmas un *ISPA* fonda.

Turpmāk Valsts investīciju programmas resursi tiks izmantoti savākšanas staciju būvniecībai, lai izveidotu BA savākšanas sistēmu.

Tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrāde savākšanas stacijas izveidei Rīgas pilsētā pabeigta 2001. gadā, tālāk tiks veikta IVN procedūra, tiks izstrādāts detalizēts būvprojekts un veikta būvniecība. Ir jāizstrādā detāls plānojums, lai izveidotu savākšanas staciju tīklu.

Investīciju plāns galveno infrastruktūras objektu izveidei, lai ieviestu bīstamo atkritumu direktīvu, aprakstīts 6.1. tabulā.

No 1999. gada finanšu resursi jaunizveidoto bīstamo atkritumu apsaimniekošanas objektu uzturēšanai tiek piesaistīti no valsts budžeta.

6.4. Maksātspējas analīze nacionālajā, pašvaldību un mājsaimniecību līmenī

6.4.1. Maksātspējas analīze nacionālajā līmenī

VARAM mērķis ir investēt vides sektorā 1,3 % no IKP. Kā redzams 6.6. tabulā investīciju līmenis 2000. gadā sastāda 0,8 %. Tabulā parādīta IKP attīstība un sagaidāmā IKP daļa, kas investējama vides sektorā laikā no 2000. līdz 2004. gadam.

6.6. tabula IKP un investīciju, kas novirzīti vides sektoram, attīstība

	IKP pieaugums, ^a	IKP, ^a	Investīcijas vides sektorā ^a	
	%	milj. EUR	%	milj. EUR
2000	6,6	7738	0,8	62
2001	5,4	8159	0,8	65
2002	5,5	8607	0,9	77
2003	5,8	9106	1,0	91
2004	5,9	9641	1,1	96

^a Visi monetārie dati izteikti 2000. gada cenās.

6.4.2. Maksāspējas analīze mājsaimniecības līmenī

Vidējais ienākuma līmenis uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī 2000. gadā sastādīja apmēram 124 EUR. Latvijā tas variēja no 93 EUR uz iedzīvotāju lauku reģionos līdz 157 EUR uz iedzīvotāju Rīgā. Atbilstoši Pasaules Bankas datiem maksimālā mājsaimniecības ienākumu procentu likme, ko var izlietot atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem, ir 1%. Ja visi iedzīvotāji veiktu maksājumus, t.i., ja atkritumu apsaimniekošanas izmaksas tiek segtas 100% apmērā, tad 2000. — 2012. gadā tarifs būtu jāaprēķina, ievērojot 560 milj. eiro lielus ienākumus (2000. gada cenās) vai ~ 43 milj. eiro gadā. Faktiski ir vairāki traucējošie faktori, kas rezultātā dod daudz mazākus pieejamos līdzekļus tarifu noteikšanai:

- grūti panākt, ka iedzīvotāji 100% piedalās atkritumu apsaimniekošanas sistēmā;
- Ventspils, Liepājas, un Ziemeļvidzemes *ISPA* līdzfinansētajos projektos mājsaimniecību ieguldījums no to budžeta sasniedz apmēram 0,4 — 0,6 %.

Plānojot bīstamo atkritumu apsaimniekošanai paredzētās infrastruktūras izveidi, tika veikti aprēķini, lai novērtētu izmaksas atkritumu noglabāšanai poligonā un atkritumu sadedzināšanas izmaksas. Tika izrēķinātas šādas atkritumu utilizācijas izmaksas:

- atkritumu noglabāšana poligonā 120 – 125 EUR/t;
- sadedzināšana 750 – 850 EUR/t.

Sistēmas mērķis attiecībā uz piedāvāto pakalpojumu izmaksām ir to samazināšana, lai padarītu pakalpojumus pieejamus un apmaksājamus vairākiem to lietotāju. Saskaņā ar tiesību aktu prasībām atkritumu apsaimniekošanas izmaksas jāsedz piesārņotājam, t.i., atkritumu radītājam.

7. Ieviešanas plāns

7.1. Galvenie etapi, pieņēmumi, riski

7.1.1. Galvenie etapi

Pašlaik notiek atkritumu sektora direktīvu ieviešana. VARAM ir atbildīgā institūcija politikas veidošanā un plānošanā, kā arī darbojas kā kompetentā institūcija — tiešā

uzraudzība. Iepļānoti vairāki pasākumi, lai attīstītu un stiprinātu institucionālo sistēmu, ieskaitot VARAM pakļautībā esošas kompetētās bīstamo atkritumu apsaimniekošanu administrējošas institūcijas izveidi.

Direktīvas ieviešanas plānā paredzēta ES tiesību aktu pārņemšana, institūciju veidošana un atbilstošas infrastruktūras izveidošana. Tiesību aktu pārņemšana, attiecīgu uzdevumu deleģēšana atbilstošām institūcijām un infrastruktūras izveides plāni galvenajos vilcienos ir izstrādāti.

Tiesību akti — tiesību aktu attīstības plāns atainots 5.2. tabulā.

Institūciju izveide — galvenajos vilcienos visas nepieciešamās institūcijas, lai izpildītu direktīvas prasības, ir izveidotas. Kompetences sadalījums parādīts 5.3. tabulā.

Infrastruktūras izveide — infrastruktūras objektu izveide tiek plānota vairākos etapos. Infrastruktūras attīstības četras prioritātes:

- Sadedzināšanas iekārtas būvniecība
  - IVN procedūra;
  - projektēšana;
  - būvniecība;
  - atļaujas pieteikuma sagatavošana, kompetento institūciju apstiprinājums, darbības uzsākšana;
  - nelikvīdo pesticīdu utilizācija;
  - jaunradīto ģenerēto atkritumu utilizācija.
- Bīstamo atkritumu poligona izveide
  - IVN procedūra;
  - projekta pieteikuma sagatavošana *ISPA* līdzfinansējuma pieprasīšanai;
  - projektēšana;
  - būvniecība;
  - atļaujas pieteikuma sagatavošana, kompetento institūciju apstiprinājums;
  - darbība.
- 4 – 5 bīstamo atkritumu savākšanas staciju izveide
  - tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrāde;
  - IVN procedūra;
  - būvniecība;
  - darbība.
- Veselības aprūpes atkritumu utilizācijas sistēmas izveide
  - tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrāde;
  - projektēšana;
  - būvniecība;
  - darbība.

Apmēram 20 — 25 % no kopējā bīstamo atkritumu daudzuma tiks deponēti poligonā, 13 — 15 % — sadedzināti speciālā bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtā, bet ~ 60 % — sadedzināti citās iekārtās.

Bīstamo atkritumu poligons tiks projektēts saskaņā ar 1999. gada 26. aprīļa direktīvu 1999/31/EC par atkritumu poligoniem. Šī direktīva doti priekšraksti par piemērotiem

aizsargslāņiem, poligona projektiem, infiltrāta savākšanas sistēmām, drenāžas un kontūrgrāvju sistēmām ūdens noteces savākšanai un aizsargvaļņiem.

Poligonā tiks deponēti tikai tādi atkritumi, kas atbildīs šādiem kritērijiem:

- atkritumi jāatūdeņo (piemēram, filtru atlikumi);
- atkritumi nedrīkst būt sadedzināmi (organiskās daļa ir neliela);
- atkritumiem jābūt ķīmiski pasīviem;
- atkritumiem ir jābūt atbilstoši iepakoti, izņemot liela apjoma atkritumus, piemēram, sodrēji, kuriem tiks noteikti speciāli noteikumi.

Poligonā noglabājamu tipisku atkritumu piemēri:

- galvanisko ražotņu nogulšņu apstrādātie filtru atlikumi;
- jonu apmaiņas sveķi (augsts organiskās fāzes saturs, tāpēc noglabājami atsevišķā sekcijā);
- absorbenti, kurus nav iespējams sadedzināt (augsts organiskās fāzes saturs);
- sodrēji un pelni no sadedzināšanas iekārtām;
- industriālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņas un filtru atlikumi;
- cietie atkritumi ar augstu smago metālu saturu, piemēram, izdedži no sadedzināšanas iekārtām;
- nederīgi nešķīstoši neorganiskie reaģenti;
- metālapstrādes industrijas atlikumvielas.

Nav paredzēts izveidot kopīgus bīstamo atkritumu un sadzīves atkritumu poligonus — tiks izveidoti 10 — 12 reģionālie pašvaldību sadzīves atkritumu poligoni un tikai viens bīstamo atkritumu poligons.

Sadedzināmo atkritumu piemēri:

- agroķīmiskie atkritumi (nelikvīdie pesticīdi);
- laku un krāsu atkritumi;
- organiskie halogēnus saturošie šķīdinātāji un mazgāšanas šķīdumi;
- nelikvīdie veselības aprūpes ķīmiskie reaģenti un medikamenti;
- dielektriskās vai siltumpārneses eļļas, kas satur PHB un PHT
- dažādi organiskas dabas bīstamie sadzīves atkritumi.

7.1.2. Pieņēmumi un riski

Galvenā problēma gan sadzīves atkritumu, gan bīstamo atkritumu apsaimniekošanā varētu būt finanšu līdzekļu nepietiekamība ieviešanas nodrošināšanai. Pastāv risks, ka finanšu apjoms, kas nepieciešams investīcijām, izrādās lielāks nekā pastāv iespēja tos piesaistīt, un tādejādi programmas izviešana var tikt kavēta.

Otrā galvenā problēma saistīta ar atkritumu apsaimniekošanas objektu būvei piemērotu vietu noteikšanu. Šī ir kopēja problēma gan atkritumu sadedzināšanas iekārtām, gan atkritumu poligoniem visās valstīs. Ja valdība, pašvaldības un vietējie iedzīvotāji pietiekoši neatbalsta atkritumu programmas realizāciju, vietas izvēle var ievērojami novilcināt efektīvu projektu ieviešanu.

7.2. Īstermiņa un ilgtermiņa iniciatīvas

Īstermiņa iniciatīvas (1 – 4 gadi)

1. Tiesību aktu normu pārņemšana saskaņā ar izstrādāto plānu.
2. RVP personāla, kurš nodarbojas ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanas administrēšanu, apmācība.
3. Galveno infrastruktūras objektu būvniecība (sadedzināšanas iekārta, poligons), nelikvīdo pesticīdu sadedzināšana, jaunradīto atkritumu utilizācijas uzsākšana.
4. Institucionālās sistēmas stiprināšanas turpināšana (RVP, VVI).
5. Savākšanas staciju izveide.
6. Veselības aprūpes atkritumu apstrādes iekārtu būvniecība.

Direktīvas praktiskas ieviešanas detalizētais uzdevumu apraksts:

2001. gads

- Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras pabeigšana sadedzināšanas iekārtai.
- Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanas vietas projektēšana un būvniecība.
- Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra bīstamo atkritumu poligonam.
- Neitralizācijas un stabilizācijas iekārtu sistēmas izveide atkritumu priekšapstrādei pirms to noglabāšanas poligonā.
- Veselības aprūpes atkritumu apstrādes sistēmas izveide.
- Bīstamo atkritumu savākšanas staciju sistēmas izveide.

2002. gads

- Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanas vietas būvniecības pabeigšana.
- Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas piegāde un uzstādīšana.
- Sadedzināšanas iekārtas pieņemšana ekspluatācijā un savākto nelikvīdo pesticīdu utilizācijas uzsākšana.
- Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras pabeigšana bīstamo atkritumu poligonam.
- Bīstamo atkritumu poligona projektēšana.
- Neitralizācijas un stabilizācijas iekārtu sistēmas izveide atkritumu priekšapstrādei pirms to noglabāšanas poligonā (nobeigums).
- Veselības aprūpes atkritumu apstrādes sistēmas izveide.
- Bīstamo atkritumu savākšanas staciju sistēmas izveide.

2003. gads

- Savākto nelikvīdo pesticīdu utilizācijas pabeigšana.
- Bīstamo atkritumu poligona būvniecība.
- Veselības aprūpes atkritumu apstrādes sistēmas izveide.
- Bīstamo atkritumu savākšanas staciju sistēmas izveide.

2004. gads

- Bīstamo atkritumu savākšanas staciju sistēmas izveides pabeigšana.
- Bīstamo atkritumu poligona būvniecības pabeigšana.
- Bīstamo veselības aprūpes atkritumu apstrādes sistēmas izveides pabeigšana.

Visas šīs plānotās darbības ir atzītas kā investīciju projekta EV 03 “Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas izveide”, kā arī nesen (2001) izveidotā investīciju projekta EV 03 – 01 “Bīstamo atkritumu poligona izveide (ISPA)” mērķi. Aprakstītās darbības abos investīciju projektos sadalītas mazākos apakšprojektos.

Ilgtermiņa aktivitātes (5 — 8 gadi)

1. Tiesību aktu sistēmas optimizēšana.
2. Tālāka bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras sistēmas attīstība, izveidojot nepieciešamo infrastruktūru atbilstoši reģionālajām vajadzībām atkarībā no ekonomikas attīstības.

7.3. Pilnas ieviešanas laika grafiks

ES direktīva 91/689/EEC tiks pilnīgi transponēta līdz 2002. gada beigām, kad pēc Latvijas Republikas valdības lēmuma Latvija būs sagatavojusies pievienoties Eiropas Savienībai. Šī gatavība nozīmē, ka atbilstoši plānam tiks sagatavoti un pieņemti attiecīgie Ministru kabineta noteikumi.

Galveno bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu būvniecībai un izveidei jānotiek saskaņā ar laika grafiku, kas aprakstīts 7.2. sadaļā.

7.4. Ieviešanas uzraudzība un monitorings

7.4.1. Vispārējie pasākumi

Ekonomikas ministrija uzrauga Valsts investīciju programmas ieviešanas gaitu divas reizes gadā. Direktīvas ieviešanas un finanšu plāna izpildi kontrolēs Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, datus apkopojot gadskārtējos investīciju ziņojumos, kur tiek publicēti aktīvo projektu rezultāti. Gadskārtējos investīciju ziņojumos tiks iekļauta informācija par finanšu, tehniskajiem un administratīvajiem aspektiem, kā arī informācija par sasniegtajiem rezultātiem un to atbilstību ES prasībām.

Pastāv vairākas institūcijas, kuras ir atbildīgas par investīciju projekta tehnisko, finansiālo un administratīvo pārvaldi, uzraudzību un kontroli. VARAM ir gan investīciju kontroles institūcija, gan Pasūtītājs, gan Ieviešanas institūcija ES līdzfinansētiem projektiem. Projektu realizācijā iesaistītie starptautiskie finansētāji (ES, starptautiskās finansu institūcijas, divpusējās sadarbības partneri), Projekta ieviešanas vienība (PIV) un pasūtītāja pārstāvis vai inženieris, kas atbildīgs par darbu uzraudzību, ir savstarpēji saistīti. Atkarībā no tā, kādas ir finansētāju prasības, daži uzdevumi var tikt savstarpēji apmainīti starp VARAM un PIV. Atbildība par ES līdzfinansēto projektu ieviešanu tiek sadalīta katrā atsevišķā projektā.

Projektu ieviešanā iesaistīto institūciju galvenās funkcijas ieviešanas uzraudzībā un kontrolē:

Ministrija³

- nodrošina valsts budžeta finansējumu projektu ieviešanai;
- nodrošina, ka finanšu līdzekļi tiek izmantoti saskaņā ar Valsts investīciju programmā iesniegto projektu;
- veic Valsts investīciju programmas projektu monitoringu, lai nodrošinātu monitoringa anketu iesniegšanu Ekonomikas ministrijā divas reizes gadā;
- piedalās vadības grupas sanāksmēs un ikmēneša koordinācijas grupu sanāksmēs;
- nodrošina finansiālo, tehnisko un administratīvo ES līdzfinansēto projektu vadību.

Pasūtītājs

- nodrošina vispārējo projekta un līgumu pārvaldību, administrēšanu, uzraudzību un kontroli;
- administrē līgumu finanses;
- nodrošina, ka projektu ieviešana notiek saskaņā ar finansētāja prasībām;
- nodrošina vietējo līdzfinansējumu;
- nodrošina pietiekošu finanšu plūsmu līgumu izpildei;
- apstiprina konsultantu un izpildītāju iesniegtos rēķinus un maksājumus par līgumu izpildi;
- izstrādā prasības konkursu dokumentiem un projektēšanai;
- saskaņo projektos piedāvātos tehniskos risinājumus;
- palīdz konsultantiem un izpildītājiem iegūt nepieciešamos saskaņojumus un būvniecības atļaujas;
- nodrošina atbilstošu inženieru uzraudzību darbu izpildes līgumiem.

Ja pasūtītājs ir VARAM, tā var deleģēt projekta tehnisko un administratīvo vadību, izņemot līguma finansiālo administrēšanu, trešajai pusei un/vai projekta ieviešanas vienībai.

Projekta ieviešanas vienība

- asistē pasūtītājam un palīdzības saņēmējam visās projekta ieviešanas fāzēs (uzdevumi var izmainīties atkarībā no pasūtītāja un palīdzības saņēmēja resursiem, vairākums no tiem ir parādīti augstāk);
- nodrošina projekta koordinēšanu, iesaistot līgumslēdzēju puses, finansētājus, vides pārvaldes institūcijas;
- apstiprina iesniegtos rēķinus (vairāku palīdzības saņēmēju gadījumā);
- sagatavo projekta ieviešanas atskaites;
- nodrošina visas investīciju programmas ieviešanas atskaites sagatavošanu, novērtējot vispārējos sasniegumus un investīciju efektivitāti;
- iesaistās arī konkursa dokumentu sagatavošanā un iepirkuma procedūrās.

Finansētājs

- apstiprina iespējamās izmaiņas ieviešanas plānā;
- piedalās projekta vadības grupas darbā un ikmēneša koordinācijas grupu sapulcēs un izskata progresa atskaites;

1.1.1 _____

³ izņemot kā pasūtītājs

- veic maksājumus, kad inženieris un pasūtītājs ir apstiprinājis iesniegtos rēķinus.

Pasūtītāja pārstāvis/inženieris

- atbild par adekvātu darbu veikšanu saskaņā ar noteiktajiem projekta mērķiem, *FIDIC* līguma nosacījumiem un finansētāja prasībām;
- nodrošina ikmēneša sapulces, lai atrisinātu visas ar līguma izpildi saistītos aspektus un uzraudzītu līguma izpildes progresu, kā arī veic līguma izpildes finansiālo uzraudzību. Tiek organizētas arī objekta uzraugu un izpildītāju iknedēļas sapulces, lai vienotos par aktuālo jautājumu risināšanu.

Projekta vadības grupa⁴

- uzrauga investīciju projektu ieviešanu un pieņem lēmumus par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidi;
- apstiprina atskaites par projekta ieviešanas progresu un vienojas par visām būtiskākajām izmaiņām ieviešanas plānā (komponentu pārkārtošana, finansējuma trūkums utt.). Ja nepieciešams, apstiprina veiktos iepirkumus un līgumu noslēgšanu ar izpildītājiem.

7.4.2. AR ES *Phare* un *ISPA* fondu saistītie pasākumi

ES līdzfinansēto projektu ieviešana tiek veikta saskaņā ar ES prasībām un atbilstoši Latvijas noteikumiem par ES finansētu projektu sagatavošanu, apstiprināšanu, ieviešanu un kontroli, kā tas noteikts Ministru kabineta 2001. gada janvāra noteikumos Nr. 1. un 1999. gada aprīļa MK noteikumos Nr. 135., kā arī saskaņā ar Saprašanās memorandu par Nacionālā fonda lietošanu *ISPA* projektu realizācijai, atbilstošajiem finanšu memorandiem, *ISPA* rokasgrāmatu, Praktiskajām vadlīnijām *ISPA*, *Phare* un *SARARD* līgumu slēgšanas procedūrām.

Atbilstoši minētajiem noteikumiem atbildība par ES finansētajiem projektiem ir sadalīta šādi:

- vispārējā atbildība par ES fondu administratīvās, tehniskās un finansiālās vadības uzraudzību Latvijā ir Nacionālajai atbildīgajai amatpersonai (NAA), kas nodrošina, lai tiktu ievēroti ES iepirkuma, atskaitīšanās un finanšu pārvaldības noteikumi un tiktu veikta atbilstoša atskaitīšanās;
- Nacionālais fonds ir institūcija Valsts kasē, kas pakļauts Nacionālajai atbildīgajai amatpersonai Finanšu ministrijā un projektos darbojas kā maksātājs;
- ES līdzfinansētu projektu ieviešanu veic Ieviešanas institūcija. Ieviešanas institūcija ir atbildīga par administratīvo, tehnisko un finansiālo projektu vadību un ir pakļauta Programmas atbildīgajai amatpersonai (PAA), kas atbildīga par *Phare* programmas izpildi, un Nozares atbildīgajai amatpersonai (NoAA), kas atbildīga par *ISPA* līdzfinansētajiem projektiem. Ieviešanas

1.1.1

⁴ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija izveidojusi projekta vadības grupu, kuras sastāvā ir vairāku ministriju un pašvaldību pārstāvji (Labklājības ministrija, Iekšlietu ministrija, Ekonomikas ministrija, Zemkopības ministrija).

---

institūcija Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā tika izveidota 2000. gada janvārī saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 135.

Lai ievērotu 1998. gada Saprašanās memorandu par Nacionālā fonda izveidošanu un 2000. gada decembra Saprašanās memorandu par Nacionālā *ISPA* fonda izlietojumu, tika parakstīta vienošanās par ES līdzfinansēto projektu ieviešanu un vienošanās par *ISPA* līdzfinansēto projektu ieviešanu, ko veic VARAM. Abas minētās vienošanās izskaidro NAA, PAA un NoAA lomas projektu realizācijā un definē specifiskos uzdevumus attiecībā uz ES līdzfinansētajiem un *ISPA* līdzfinansētajiem projektiem.

7.4.3. ES līdzfinansēto projektu uzraudzība un kontrole

7.4.3.1. ES *Phare*

Apvienotā uzraudzības komiteja (AUK) ir institūcija, kurai ir vispārīga atbildība par ES *Phare* finansēto programmu īstenošanu. AUK darbības kārtība definēta noteikumos, ko apstiprinājis Nacionālais palīdzības koordinators. AUK sastāvā ietilpst Nacionālais palīdzības koordinators, NAA un Eiropas Komisijas pārstāvji. AUK tiekas vismaz reizi gadā un pārskata visu *Phare* finansēto programmu projektu ieviešanu.

Papildus pastāv ES *Phare* AUK apakškomitejas, kuras organizē AUK, lai kontrolētu programmu izpildi. AUK apakškomitejas sastāv no Nacionālā palīdzības koordinatora, PAA un Eiropas Komisijas pārstāvja. Apakškomitejas detalizēti pārskata programmas, tās komponentu un līgumu izpildes progresu un atbilstību ES prasībām, pārbauda kā izstrādāšanas detaļas, produktivitāte, lietderība un iespējamā iedarbība saskaņā ar atskaitēm, kas iesniegtas PAA, Eiropas Komisijai un citām atbilstošajām institūcijām. Apakškomitejas pārskata, piemēram, sasniegtos rezultātus salīdzinājumā ar plānotajiem rezultātiem, ieviešanas pakāpi un līgumu atbilstību, finanšu plūsmu un programmu pārvaldības struktūru. Apakškomitejas atskaitēs AUK un pirms tās gadskārtējās sanāksmes iesniedz vispārējas detalizētas atskaites par visām programmām.

7.4.3.2. *ISPA*

Galvenās *ISPA* finansēto projektu ieviešanas uzraudzības un novērtēšanas funkcijas saskaņā ar Finanšu memorandu veic *ISPA* Uzraudzības komiteja (UK). Tomēr regulāru projektu ieviešanas, progressa un finanšu līdzekļu izlietojuma kontroli veic NAA un Nacionālais *ISPA* koordinators (NIK).

Nacionālais *ISPA* koordinators izstrādā Uzraudzības komitejas noteikumus un procedūras, pamatojoties uz:

- *ISPA* regulas IV pielikumu (Regula Nr. 1267/1999),
- Finanšu memoranda III.1. pielikuma IX sadaļu,
- *ISPA* rokasgrāmatu (III.B sadaļa)
- darba dokumentu, kas nosaka *ISPA* UK procedūras.

Latvijas *ISPA* Uzraudzības komitejai plānotas sanāksmes vismaz divas reizes gadā, kas dos iespēju detalizēti diskutēt par ieviešamajiem projektiem.

ISPA Uzraudzības komiteja atbildīga par visu *ISPA* līdzfinansēto projektu, kas tiek realizēti valstī, attīstības uzraudzību, kontroli un to rezultātu sasniegšanu saskaņā ar

finanšu memorandu, kas parakstīts starp Eiropas Komisiju un Latvijas Republikas valdību.

ISPA UK sastāvā ir Nacionālais *ISPA* koordinators, NAA, NoAA, projekta pieteikumu iesniedzēji, ES pārstāvji un starptautisko finanšu institūciju, kas līdzfinansē projektus, pārstāvji. Ja nepieciešams var tikt pieaicināti arī pārstāvji no projekta realizācijā iesaistītajām institūcijām.

Uzraudzības komitejas lēmumi tiek pieņemti saskaņā ar tās dalībnieku vienprātības principu. Vienprātības trūkuma gadījumā formāls priekšlikums par izmaiņām jāiesniedz Eiropas Komisijā palīdzības saņēmējam.

Pamatojoties uz projektu finansiālās un faktiskās ieviešanas kontroles rezultātiem, Uzraudzības komiteja var izstrādāt rekomendācijas Eiropas Komisijai. Jebkurš lēmums par *ISPA* piešķirtā granta lieluma izmaiņām vai tā piešķiršanas nosacījumiem, vai finansēšanas plānu tiek pieņemts Eiropas Komisijā.